

Overblik over de 19 anbefalinger fra ekspertudvalget vedr. en bæredygtig faglig og økonomisk udvikling på socialområdet

1. Revision af serviceloven

Ekspertudvalget vurderer, at der er behov for at revidere serviceloven med henblik på at sætte fokus på følgende:

- Inddragelse af borgerens perspektiv: Serviceloven skal understøtte, at kommunerne systematisk inddrager borgerens eget og i relevant omfang dennes netværks perspektiv på borgerens livssituation og på hvilken støtte, der bedst afhjælper borgerens udfordringer.
- Progression og degression: Det er afgørende, at det i valg af indsats indtænkes, hvordan man – ud over at sikre borgeren den kompenserende støtte, borgeren skal have – også sikrer, at der i indsatsen er fokus på, hvordan man kan støtte borgeren i at udvikle sig til at blive mere selvhjulpne.
- Økonomiske hensyn: Servicelovens ordlyd bør i højere grad end i dag understøtte kommunernes inddragelse af økonomiske hensyn i valg af tilbud og indsatser. Formålet er ikke at øge kommunernes samlede muligheder for at tillægge økonomi betydning. Ændringen skal tydeliggøre, at økonomi er et legitimt hensyn, og hvordan dette skal forstås.

Det anbefales, at de nærmere forudsætninger for, hvornår og hvordan kommunen kan tillægge økonomiske hensyn vægt i en afgørelse udfoldes i forarbejderne til loven, så der kommer større klarhed omkring retstilstanden herfor.

2. Tydeliggørelse af rækkevidden for servicelovens reglers anvendelse

Ekspertudvalget anbefaler, at der gennemføres præciseringer af gældende lovgivning med henblik på at skabe øget tydelighed om bestemmelsernes anvendelsesområde, herunder at neutralisere eventuelle udgiftsdrivende udvidelser af lovbestemmelsernes anvendelsesområde som følge af konkrete principmeddelelser. Der skal i samme ombæring tages stilling til de afledte økonomiske konsekvenser.

Ekspertudvalget anbefaler derudover: at Social-, Bolig- og Ældreministeriet fremadrettet har fokus på at sikre den nødvendige klarhed og tydelighed i beskrivelsen af grænserne for konkrete bestemmelser anvendelse, når der udarbejdes ny lovgivning. Det kan fx være klarere beskrivelser af rammerne for kommunernes skønsudøvelse og klarere beskrivelser af konsekvenserne af kan- henholdsvis skal-bestemmelser.

3. Nye rammer for kapacitetsstyring og botilbudspladser

Ekspertudvalget anbefaler, at der findes særlige løsninger for kapacitetsstyring og etablering af offentlige botilbudspladser, når det gælder borgere med særligt komplekse behov.

Endvidere anbefaler ekspertudvalget, at der som led i arbejdet med en ny takststruktur (jf. anbefaling 4 red.) også skal ses på muligheder for at sætte et takstloft for botilbud til borgere med særligt komplekse behov og udadreagerende adfærd, som ofte udgør de særligt dyre enkeltsager.

4. Nyt takstsystem på socialområdet

Ekspertudvalget vurderer, at det nuværende takstsystem på socialområdet har stor betydning for udgiftsudviklingen på botilbudsområdet og ikke i tilstrækkelig grad understøtter kommunernes mulighed for at sikre rette match mellem borgerens behov, tilbud og pris for sociale tilbud.

Ekspertudvalget vurderer, at takstsystemet for sociale tilbud bør ændres til et system med en højere grad af standardisering, herunder med inspiration fra andre velfærdsområder.

Ekspertudvalget mener, at forudsætningerne for en markedslignende ramme ikke er tilstede for de små og mest komplekse målgrupper, hvorfor der anbefales, at der ikke anvendes samme reguleringsmekanismer til denne målgruppe.

5. Udvikling af botilbudskapaciteten

Ekspertudvalget anbefaler, at der gennemføres en undersøgelse af de økonomiske og lovgivningsmæssige rammer forbundet med etablering, drift og anvendelse af henholdsvis botilbudslignende tilbud etableret i boliger efter almenboliglovens § 105 og botilbud efter servicelovens §§ 107 og 108.

6. Bedre match mellem borger og botilbud

Fire tiltag skal understøtte et bedre match mellem den enkelte borgers behov og botilbuddets kompetencer.

- De eksisterende muligheder for at få botilbudspladser godkendt efter både servicelovens §§ 107 og 108 skal anvendes i højere grad, så den samlede kapacitet vil kunne bruges mere fleksibelt fremadrettet.
- Der skal ses på mulighederne for, inden for Danmarks internationale forpligtelser, at skabe flere typer af målrettede botilbud, som det kendes fra servicelovens § 108 a.
- Større fleksibilitet i reglerne om flytning uden samtykke i serviceloven.
- Øget praksisorienteret oplysning til kommunerne vedrørende flytning uden samtykke.

7. Revision af magtanvendelsesreglerne

Ekspertudvalget foreslår, at der i en revision af magtanvendelsesreglerne tages hensyn til lovgivningsmæssige udfordringer og dilemmaer under følgende fem temaer:

- Barrierer for brug af velfærdsteknologi
- Begrænsning af adgang til personfarlige genstande
- Aflåsning af døre til udearealer
- Øgede muligheder for flytning, når borger ikke kan samtykke
- Færre dokumentationskrav.

8. Styring på krisecenterområdet

Det skal undersøges nærmere, hvordan man bedre kan understøtte en tryk overgang til en selvstændig tilværelse uden vold efter endt krisecenterophold. Undersøgelsen skal ske under hensyntagen til, at det fortsat skal være muligt at blive indskrevet på et krisecenter ved akut henvendelse og uden forudgående kommunal visitation.

9. Øget fleksibilitet for tilpasning af forebyggende indsatser

Det anbefales, at der gives mulighed for samtidig visitation til et antal udvalgte indsatser efter barnets lov, så kommunerne hurtigere og mere effektivt kan tilpasse den forebyggende indsats til børn, unge og familier med særlige behov for hjælp og støtte.

Det anbefales desuden, at det afdækkes, om lignende former for fleksibilitet kan indbygges i forebyggende indsatser til udsatte voksne og personer med funktionsnedsættelse.

10. Understøttelse af overgang til voksenlivet

Det anbefales, at en nytænkning af området for ungestøtte udvider og tydeliggør kommunernes indsatspalette for ungestøtte i barnets lov § 114, så kommunerne kan give indsatser inden for bolig, uddannelse og beskæftigelse samt netværk og relationer.

11. Statslig resultatbetalingsfond

Der skal på forsøgsbasis etableres en resultatbetalingsfond, der på et afgrænset område giver mulighed for at indgå aftale med flere kommuner om at udbetale budgetgevinster for de offentlige kasser.

Fonden skal bidrage til, at der igangsættes flere virksomme indsatser ved at overkomme barrieren omkring, at den økonomiske gevinst ved at igangsætte særligt forebyggende indsatser, tilfalder andre.

12. Opbyggelse og udbredelse af viden om forebyggende indsatser

Det anbefales, at der som led i en forskningsstrategi på socialområdet på den længere bane opbygges mere praksisnær viden om forebyggende og omkostningseffektive indsatser med en dokumenteret effekt i forhold til at forebygge udvikling eller forværring af problemstillinger hos de forskellige målgrupper.

Det anbefales desuden, at der sker en mere systematisk opsamling og udbredelse af eksisterende viden om forebyggende indsatser til de forskellige målgrupper på socialområdet, fx via platformen social.dk og vidensbanker som Viden På Tværs (VPT) og Socialt Udviklingscenter (SUS).

13. Regelforenkling for BPA og hjælpemidler

Det anbefales, at det eksisterende regel- og visitationsgrundlag, herunder tildelingsprocedurer og -kriterier for borgerstyret personlig assistance (BPA) og tabt arbejdsfortjeneste forenkles.

Det anbefales desuden, at det afdækkes, hvorvidt en forenkling af visitationen til hjælpemidler inspireret af regeringens forslag om en positivliste på ældreområdet også vil kunne fungere på socialområdet.

14. Ny model for Socialtilsynets tilsyn

Der er behov for en ny model for socialtilsynet, som målretter socialtilsynets midler og indsats på de sociale tilbud, hvor behovet er størst. Modellen bør baseres på en gennemgribende revision af kvalitetsmodellen med henblik på at forenkle socialtilsynenes praksis blandt andet gennem en mere dialogbaseret tilgang, så der frigøres tid fra registrering og dokumentation.

En ny model for det løbende socialfaglige tilsyn bør desuden omfatte en mere risikobaseret udvælgelse af tilbud, der skal have tilsynsbesøg, som erstatning for det årlige lovpligtige tilsynsbesøg for alle omfattede tilbud.

15. Ny forskningsstrategi og flere ph.d.'ere

Der skal etableres en ny forskningsstrategi på socialområdet med henblik på, at der skabes stærkere og mere sammenhængende forskningsmiljøer på området.

Parallelt og i sammenhæng hermed anbefaler ekspertudvalget, at der iværksættes et antal initiativer:

- På forsøgsbasis i en 4-årig periode afsættes en pulje til at støtte praksisnær videnskabelig forskning på voksenområdet.
- Som led heri uddeles 5-10 ph.d.-stipendier i praksisnær forskning på det sociale område

16. Ny data- og digitaliseringsstrategi

Det anbefales, at der udarbejdes en data- og digitaliseringsstrategi på socialområdet for 2025-2030, som sætter en strategisk retning for, hvordan datainfrastrukturen skal videreudvikles de kommende år indenfor følgende områder:

Data: Initiativer, der sikrer en bedre faglig og økonomisk styring af socialområdet, herunder sikre muligheden for at have sammenlignelige og individhenførbare data.

Digitalisering: Initiativer og retningslinjer, der sikrer øget digitalisering i dialogen mellem tilbud og myndighed samt på tværs af den offentlige sektor med henblik på en mere smidig, ensartet og sikker digital kommunikation på socialområdet

17. En styrket formidling og anvendelse af viden i praksis

Det anbefales at styrke formidling og anvendelse af eksisterende forskning samt anden viden på socialområdet i praksis.

Ekspertudvalget ser potentialer i følgende konkrete tiltag:

- At der dannes og vedligeholdes et overblik over den nyeste forskning på området samt viden fra aktører, såsom kommuner, civilsamfundsorganisationer mv.
- At formidling af denne viden faciliteres, herunder at den eksisterende forskning bliver "oversat", så den løftes fra papiret og kan anvendes i praksisnære indsatser.
- At der videreudvikles på, hvordan læringsindsatser og opkvalificering af medarbejdere i praksis faciliteres samt at dette foregår med en tydeligere kobling til forskning.
- Den sociale indsats skal styrke borgerens selvstændighed

18. Omstilling mod recovery-orienteret tilgang

Det anbefales, at kommunerne på det samlede voksenområde arbejder ud fra de principper, som ligger til grund for Recovery-orienteret rehabilitering.

Fokus skal være på at indfri følgende målsætninger:

- At indfri borgerens potentiale for at leve et så selvstændigt liv som muligt
- At borgerens egne mål er udgangspunktet for indsatsen
- At borgerens behov for at nå sine mål er styrende for en helhedsorienteret indsats
- At tænke beskæftigelse ind i indsatsen som både et mål og et middel i samspil med den sociale indsats.

19. Standardiserede mål for livskvalitet og progression

Det anbefales, at der foretages en afdækning af erfaringerne med at anvende individuelle mål koblet med standardiserede målkategorier, som kan bruges til at følge borgerens livskvalitet og progression.